

همدان صفوی: از قره خان تا مرجنه خانم و غلامان گرجی

۶ مرداد ۱۴۰۴ ساعت ۱۳:۳۲

همدان، شهری با تاریخ کهن، در دوران صفوی شاهد تنوع فرهنگی و اجتماعی چشمگیری بود. بررسی نام‌های رایج میان مردان و زنان همدانی در این دوره، تصویری جالب از هویت و ریشه‌های آنان به دست می‌دهد. در حالی که نام‌هایی چون «قره خان» و «سیف‌الدین» در میان مردان متداول بود، «مرجنه خانم» و «شادباد خانم» از نام‌های پرکاربرد زنان به شمار می‌رفتند. این تنوع نام‌ها، نه تنها بازتابی از فرهنگ بومی همدان، بلکه نشان‌دهنده تأثیرپذیری از فرهنگ‌های دیگر نیز بود.

نام‌های مردان همدان اغلب شامل «قره خان» و «سیف‌الدین» بود، در حالی که نام‌های زنان شامل «مرجنه خانم» و «شادباد خانم» می‌شد. غلامان بیشتر گرجی بودند و کنیزان اغلب از گیلان می‌آمدند:

«رنگ و روی مردم جمله مردمش سیاه‌وش و گندمگون قد بالا و توانا هستند. مردان همدان پیراهن چند رنگ می‌پوشند و سربند و تاج چند رنگ صفوی بر سر می‌کنند. شلوارشان به پایپوششان بند است. جامه سبز و یا چند رنگ و کفش سبز، سورمه‌ای و یا نارنجی به پا میکنند زنانش کلاه نم‌دین عراقی طلایی و یا نقره‌ای و عرق چین دیبا بر سر میکنند و چهره خود را با برقع حریر و پیکر خود را با چادری از کتان مرغوب می‌پوشانند و به این طرز در کوچه و بازار رفت و آمد می‌کنند. برخی از نام‌های مردان همدان قره خان، قره جان، قره قول خان، قره بیره، سیف‌الدین شمس‌ی، خرم، قای سونقور، قای شاه لوند، قای کیجه بای الوند آقا برخی از نام‌های زنان همدان مرجنه خانم، هنگوله، خانم شادباد خانم، مرحبا خانم، گلبن خانم، انزله، تنزیه، گلچهره ملک روح جاندلان و شاهبان غلامانش اکثراً گرجی هستند و نامشان چنین است قلی بشار یاشار) شاه بنده خدا بنده گل گیت چاراپار، الاتلی پرویز بهرمان یار علی، قوتلی قلندر و صیامی جاریه‌ها و کنیزانش گرجی‌ها و روس‌هایی هستند که از گیلان آمده‌اند و نامشان اغلب چنین است، شلغه هله جه، کله جه، کندی بال هنسه، سودایه مهریه تابنده گلچین مه چین، کنسه، امته.»

۱. منبع: اولیاء چلبی، ایران سیصد و هفتاد سال پیش از نگاه سیاح عثمانی اولیاء چلبی، ترجمه عباس جوادی، چاپ اول،

۲۰۱۸، ص ۶۹-۷۸.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۵۰۱۵۶/همدان-قره-صفوی-همدان-مرجنه-خان-قره-صفوی-همدان-۵۰۱۵۶>